

Tjele på tværs

Tjeleegnens Lokalhistoriske Forening

Vistisens hus i Vejrum
Hvem, hvornår ?

Medlemsblad nr. 2, 17. årgang august 2010

Tjeleegnens Lokalhistoriske Forening

Ledelse efter generalforsamlingen 24' februar og konst. bestyrelsesmøde 20' april 2010.

Navn, tlf., adr., mail:	Funktion:	Valgt år:
Birthe Dalsgaard 98 54 41 71 Skibdalvej 1, 8830 Tjele bdg@nghf.dk	Formand	2009
Jørgen Dalager 86 69 90 96 Vråvej 24, 8830 Tjele nederskov@dalager.com	Redaktør – Tjele på tværs	2009
Knud Østergaard 86 65 20 79 Vibevej 8, 8830 Tjele knud_vibevej@nrhc.dk	Kasserer	2010
Hans Engberg 86 45 17 10 / 51 90 31 40 Høgsvej 32H, 8830 Tjele engberg@privat.dk	Sekretær	2009
Irma Therkildsen 86 65 41 65 Hovedgaden 41, 8830 Tjele irma.therkildsen@live.dk	Medlem	2010
Jytte Bjørn 86 69 01 12 Catrinevej 15, 8830 Tjele jyttebjorn@dlgmail.dk	Medlem	2009
Henning Simonsen 86 65 22 54 Veldsvej 28, 8830 Tjele mh@artmus.dk	Medlem	2010
Niels Chr. Sørensen	Suppleant	2010
Annalise Christensen	Suppleant	2010
Svend Haakon Jensen	Revisor	2010
Børge Kronborg	Revisor	2010
Jan Dalsgaard Johannesen	Revisor-suppleant	2010

Nyt fra bestyrelsen

Herover kan man se sammensætningen af bestyrelsen efter generalforsamlingen. Tak til Britta og velkommen til Irma. Rart at Vejrum stadig er repræsenteret.

Efter generalforsamlingen kunne vi endnu engang nyde at have vores lokalhistoriske guro, Knud Erik Riisager til at berette om vejen til lokalhistoriske informationer ”Det stod i Avisen”

Mandag, den 22' marts kl. 19,00 havde foreningen indbudt til et foredrag på Agro Business Park i Foulum ved landsbyforskeren, lektor og arkitekt m.a.a. Jørgen Møller fra Aalborg Universitet.

Foredragets emne var: ”Landsbyen i et krydspres mellem udvikling eller afvikling”

Jørgen Møller er kendt for sine markante udtalelser fx ”nedlæg de landsbyer, som ingen alligevel gider bo i”.

Trist nok var der kun mødt omkring 20 personer til dette meget aktuelle emne, hvor det bl.a. blev gjort klart, at landsbyerne har haft en levende fortid men har en usikker fremtid.

Jørgen Møller begrundede dette i bl.a. reformerne omkring 1790, hvor bønderne fik mulighed for at blive selvejere. Derefter omkring 1890, hvor andelsbevægelse og højskoletanker satte sit præg. Nu i 2010 er alt tilsyneladende ”lige gyldigt” !

Grundlaget for en velfungerende landsby var engang landbrugsproduktionen, der gav arbejde til og eksistensberettigelse til talrige småhandlere og små håndværksvirksomheder i området. I dag foregår tingene i

stordrift med meget få beskæftigede på hver produktionsenhed. Den øvrige befolkning beskæftiges oftest i nærmeste købstad. I mange henseender er landsbyen blevet en soveby.

Nogen egentlig ”opskrift” på landsbyernes fremtid havde Jørgen Møller desværre ikke,

men det var klart, at landsbyer kun overlever, hvis der er ildsjæle der vil gøre noget for det.

Hans Engberg.

(se befolkningsudviklingen i sognene på næste side) Tallene er hentet fra diverse statistikker fra Danmarks Statistik Men vi må indrømme, at det har været ret bøvlet at få fat i tallene, og man vil kunne se at vi mangler enkelte årgange i nogle sogne.)

Aftentur til det gamle Foulum og til Nr. Vinge og Tjele kirke Tirsdag d. 18. maj, kl. 19.00.

Det blev en rigtig god aften, og fremmødet på omkring fyre må siges at være ret flot.

Jeg har svært ved at tro, at nogen har fortrudt, at de i fint forårsvejr fulgte en yderst inspirerende lokal Middelalderarkæolog, Turi Thomsen rundt i Foulum by og i Tjele Kirke.

Turi understregede fra starten, at hun i stedet for at fylde os med facts, årstal og navne, gerne ville have os til at undres og få aha-oplevelser. Og hun gjorde det.

Vi fik en fornemmelse af livet i den lille by med kirken i centrum og gårdene liggende tæt omkring. I centrum var også skolen, ja, skolerne, for der er stadig to, og Turi havde selv bosat sig i den ældste.

Selv om jeg har været i mange gamle middelalderkirker, så var Turi i stand til i Tjele Kirke at få mig til at fornemme og forstå, hvorfor bønderne engang helt naturligt accepterede, at man ikke forstod det, som præsterne sagde eller messede på latin. Man havde jo heller ikke tidligere kunnet forstå den måde, hvorpå man havde anråbt guderne om hjælp, og præsterne vidste vel, hvordan man bedst klarede den sag.

En god start på den række af kirkebesøg, som jfr. side 5, fortsætter **den 24. august.**

Jørgen Dalager

Befolkningstallene sognevis i Tjele Kommune 1787 - 2006

	Rødding	Løvel	Pederstrup	Vammen	Lindum	Bigum	Tjele	Nr. Vinge	Ørum	Viskum	Vejrum	Vorning	Kvorning	Hammershøj	I alt
1787	229	196	100	208	211	134	243	98	308	202	172	357	192	235	2885
1801	248	204	107	265	275	142	250	100	303	219	192	404	166	245	3120
1834	390	305	164	299	294	150	277	131	363	296	201	407	239	286	3802
1840	408	292	158	331	275	169	306	128	374	318	211	416	225	269	3880
1845	437	303	159	359	298	181	330	122	408	315	212	424	221	275	4044
1850	404	330	168	361	306	182	323	134	412	309	239	437	224	266	4095
1855	418	344	174	360	295	167	303	135	460	348	238	441	267	265	4215
1860	446	373	181	413	291	156	335	139	513	376	252	467	296	303	4541
1870	538	418	209	464	316	169	395	151	626	363	323	473	325	291	5061
1880	632	494	204	514	355	190	424	166	731	354	315	500	345	345	5569
1890	680	585	229	521	403	201	491	157	732	346	446	643	378	362	6174
1901	723	666	235	584	421	196	564	169	774	391	434	622	393	390	6562
1906	752	716	230	595	489	190	576	177	832	401	461	647	367	395	6828
1911	788	654	242	643	512	195	558	168	908	416	490	653	406	483	7116
1916	787	650	226	676	583	183	577	184	965	408	518	697	422	531	7407
1921	805	705	230	720	610	221	566	193	946	437	543	689	453	564	7682
1925	847	688	232	766	580	228	567	195	1082	434	576	696	449	623	7963
1930	876	734	225	817	620	215	194	577	1153	439	598	706	484	696	8334
1935	832	702	224	826	620	177	211	577	1146	405	633	689	501	721	8264
1940	853	733	212	1602											3400
1945	845	770	217	1635											3467
1950	868	756	191	1622											3437
1955	847	740	196	1610											3393
1960	798	707	184	1565											3254
1965	793	670	172	811	529	169	471	205	1172	389	628	658	510	759	7936
1970	781	704	160	804	477	138	430	178	1172	403	649	584	487	780	7747
1975	810	779	138	790	445	120	383	155	1429	340	619	556	481	872	7917
1980	979	839	145	803	425	119	392	128	1558	342	633	525	457	896	8241
1985	1014	859	124	790	421	110	397	117	1575	325	613	510	469	887	8211
1990	1044	816	117	787	393	107	365	110	1700	313	589	494	412	925	8172
1995	1083	817	102	802	393	104	383	100	1686	309	588	458	409	911	8145
2000	1118	792	111	824	405	111	403	104	1812	290	584	511	411	914	8390
2006	1158	956	105	821	377	108	411	103	1872	277	608	490	422	961	8669

Aftentur til Hammershøj og Vorning Kirker

Tirsdag, den 24' august – kl. 19,00

mødes vi ved Hammershøj Kirke medbringende brød til kaffen.

Sognepræsten – Eva Ladefoged – og lokalhistorikeren – Knud Erik Riisager - vil vise os kirken, der for få år siden har gennemgået en vellykket restaurering.

Når vi er færdige der, går turen til Vorning Kirke. Der vil de samme også forevise kirken og fortælle om den og dens historie.

Eva Ladefoged har inviteret deltagerne på kaffe i konfirmandstuen. Dertil vil så det medbragte kunne nydes, ligesom der er mulighed for at stille yderligere spørgsmål til det deltagerne har fået forevist.

Vel mødt til en interessant aften!

*6-søjlet indgangsportal i Vorning Kirke
Det kan nok være, at der blev gjort noget
ud af kvinderne i Vorning dengang -
eller også dengang?*

**Torsdag den 17. november 2010 kl.
19,00
i Nørreåhuset, Vejrumbro.**

I vinterens løb har en flok nuværende som tidligere beboer været samlet for at arbejde med byens historie.

Der er blevet fortalt om husene og deres ejere gennem tiden, ligesom man har interesseret sig for, hvor der har været drevet handel og håndværk. Sv. Haakon Jensen fra Tjeleegnens Lokalhistoriske Arkiv har været behjælpelig med indsamling af det lokalhistoriske stof.

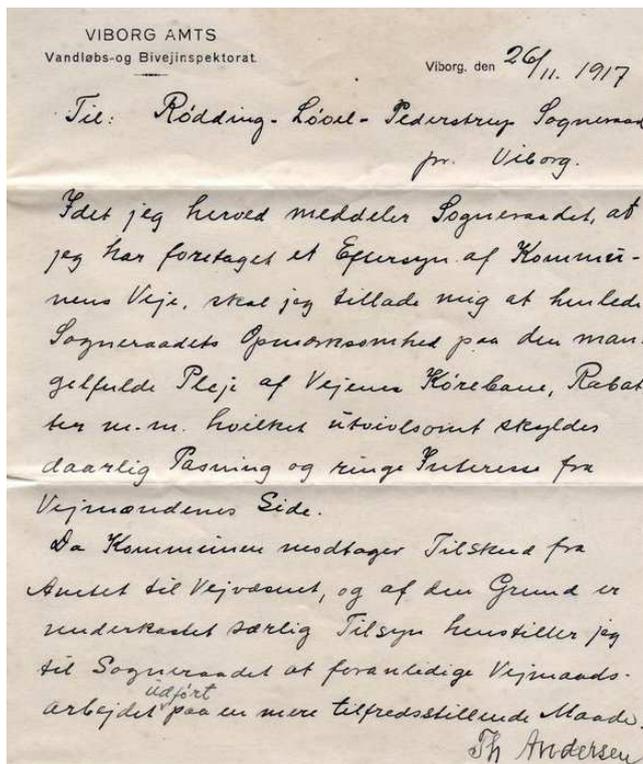
Holdet vil på nævnte møde fortælle, hvad de er nået frem til, ligesom der vil blive vist såvel gamle som nye billeder af byens ældste huse. For kaffe og husleje betaler man 30 kr.

Klip fra sognerådsformandens korrespondance for 100 år siden.

Johannes Kuhr fra Løvel var den sidste sognerådsformand i Rødding, Løvel, Pederstrup Sogneråd. Da Johannes flyttede i et mindre hus, fik jeg diverse kasser med sognerådets papirer til gennemsyn, inden de gik videre til Arkivet i Ørum. Senere fortsætter en del til Landsarkivet. Jeg har læst og scannet en del breve m.v. og har fået respekt for, hvad en sognerådsformand for over 100 år siden måtte tage sig af. Samtidig bliver man - når man f.eks. læser ydmygende ansøgninger om tilskud fra "Fattigkassen" - glad for vores nuværende velfærdssamfund. På de følgende sider giver jeg nogle eksempler på, hvad kasserne rummede.

Jørgen Dalager

Vejvæsenet

26.11.1917.

Til Rødding, Løvel - Pederstrup Sogneråd.

Idet jeg herved meddeler Sogneraadet, at jeg har foretaget Eftersyn af Kommunens Veje, skal jeg tillade mig at henlede Sogneraadets Opmærksomhed på den mangelfulde pleje af Vejenes Kørebane, Rabatter m.v., hvilket utvivlsomt skyldes dårlig Pasning og ringe Interesse fra Vejmandens Side.

Da Kommunen modtager Tilskud fra Amtet til Vejvæsenet, og af den Grund er underkastet særlig Tilsyn henstiller jeg til Sogneraadet at foranledige Vejmandsarbejdet udført paa en mere tilfredsstillende måde.

Th. Andersen

Efter en hård vinter kunne man nok forvente et tilsvarende brev anno 2010.

Postvæsenet

Da det vel ofte hænder at Breve til Rødding, Løvel, Pederstrup Sogneraad gaar over Rødding, hvilket jo bevirker at det tager en Dag længere at naa Bestemmelsesstedet, tillader man sig ærbødigst, atter at anmelde for det ærede Postkontor, at Rødding, Løvel, Pederstrup Sogneraads Adr. er Batum pr. Viborg.

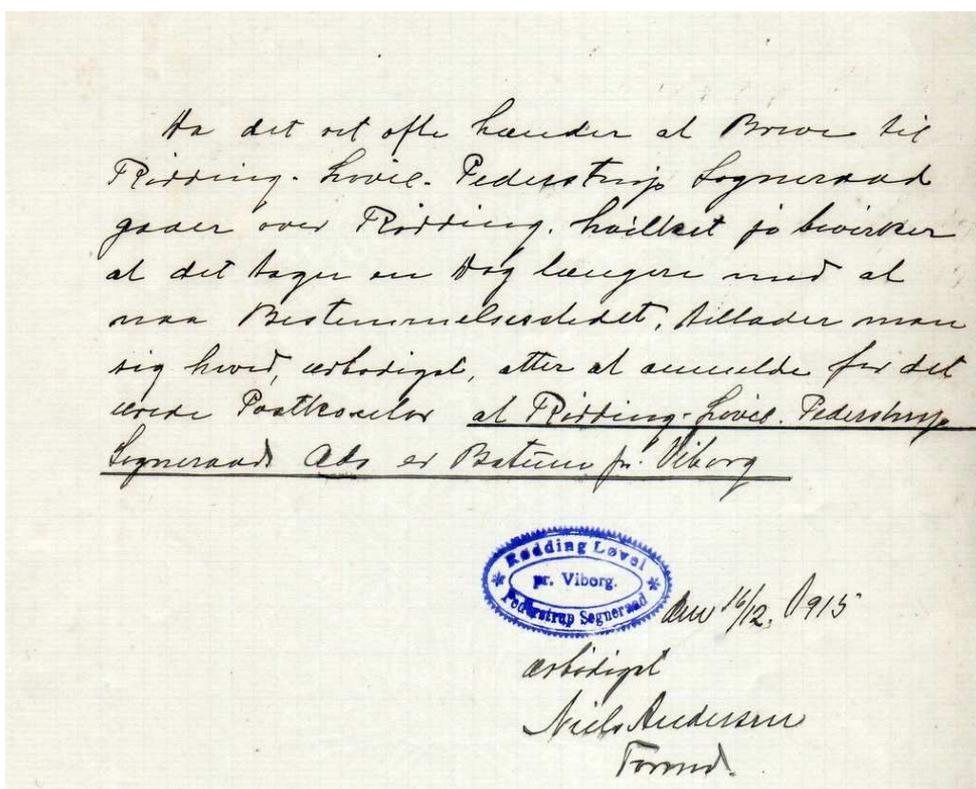
den 16/12 1915

ærbødigst

Niels Andersen

Form.

Høfligt : Mon det snart er sitet ind hos det ærede postvæsen??

Den 11/9-13.

I Anledning af Din Besværing
over at være ansat til Formueskat,
skal herved meddeles, at Du er
ansat til at svare Skat i Lighed
med andre Piger i Pederstrup Sogn.

Niels Andersen

Til
Nikoline Andersen, Pederstrup

Skattevæsenet

Den 11/9 13

I anledning af Din Besværing over at være ansat til Formueskat, skal herved meddeles, at Du er ansat til at svare Skat i Lighed med andre Piger i Pederstrup Sogn.

Niels Andersen

Til

Nikoline Andersen Pederstrup

I dag er der ofte beklagelser over, at det kan være svært at forstå breve fra det offentlige.

Mon ikke Nikoline har forstået budskabet?.

Skolevæsenet

Aar 1856, d. 19. Maj besøgte jeg Løvel Skole i hvilken ogsaa Børnene af Hauris mødte. Skolen lider endnu under Følgerne af den Tilbagegang, som bevist under den afgangne Lærers Svagelighed i hans sidste Levetid.

Den nuværende Lærer stræber sædvanligen at oprette, hvad der tidligere har været forsømt, og denne hans Bestræbelser har allerede båret glædelig Frugt. Gud give ham fremdeles Velsignelse under hans Gerning!

Jeg må paa det indstændigste have Sogneraadets Opmærksomhed henledt paa Nødvendigheden af en gennemgribende Forbedring af Skolelokalet saavel som af Skolelærerens Beboelseslejlighed.

Thorup

Nar 1856, d. 19. Maj besøgte jeg Løvel Skole, i hvilken ogsaa Børnene af Hauris mødte. Skolen lider endnu under Følgerne af den Tilbagegang, som bevist under den afgangne Lærers Svagelighed i hans sidste Levetid. Den nuværende Lærer stræber sædvanligen at oprette, hvad der tidligere har været forsømt, og denne hans Bestræbelser har allerede båret glædelig Frugt. Gud give ham fremdeles Velsignelse under hans Gerning!

Jeg må paa det indstændigste have Sogneraadets Opmærksomhed henledt paa Nødvendigheden af en gennemgribende Forbedring af Skolelokalet saavel som af Skolelærerens Beboelseslejlighed.

Thorup.

Klar og utvetydig tale.

Ansvar og forpligtelser sendes i 1913 over Skals Å til Hersom

I Henhold til det ærede Råds Skrivelse af 2^d Juli d.a. skal man herved meddele, at da den i Skrivelsen anmeldte Chr. Christensen Toft—der for tiden opholder sig i Hersom Præstegaard, Hersom Bejerregrav Klejtrup Kommune—ikke har opholdt sig længere i herværende Kommune end fra den 13. Juni 1905 og til 1. Nov. 1908, kan man ikke anerkende ham forsørgelsesberettiget her.
den 28/7-13.

I Henhold til det ærede Råds Skrivelse af 2. Juli d.a. skal man herved meddele at da den i Skrivelsen anmeldte Chr. Christensen Toft—der for tiden opholder sig i Hersom Præstegaard, Hersom Bejerregrav Klejtrup Kommune—ikke har opholdt sig længere i herværende Kommune end fra den 13. juni 1905 og til 1. nov. 1908, kan man ikke anerkende ham forsørgelsesberettiget her.

Den 28/7 1913

Niels Andersen, Batum

Der gives Niels Vesterby grønt lys for indgåelse af ægteskab.

At Niels Vesterby født i Kjøbel den 29/7-1885,
der er forsørgelsesberettiget i herværende Kommune, ikke af det offentlige Fattigvæsen i de sidste 5 Aar har modtaget uretfærdig Understøttelse, som kan være til Hindet for, at han indgaar Ægteskab, bevidnes herved.

den 1. Marts 1912.
Niels Andersen
Vmd.

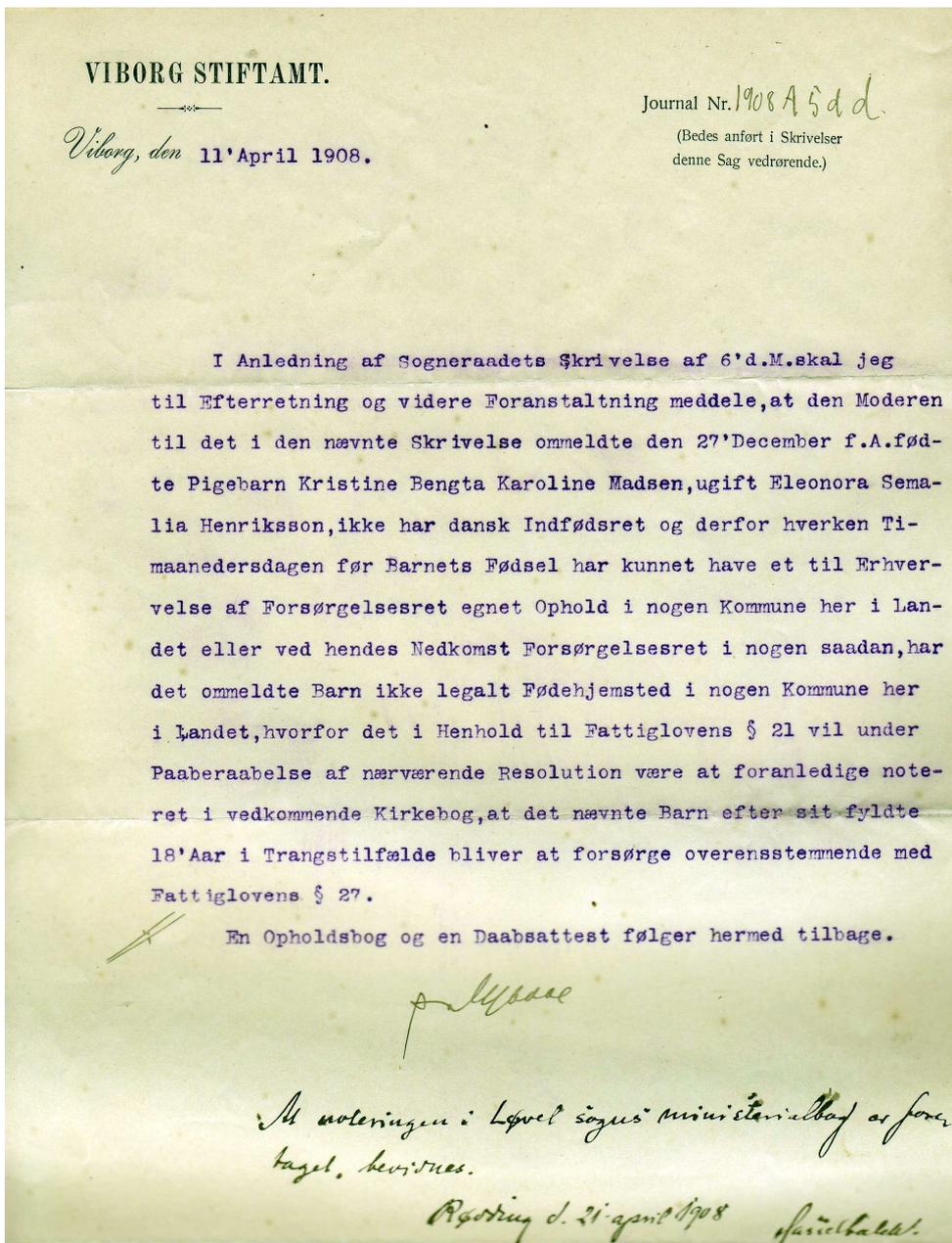
Rødning Lovel
pr. Viborg
Foderstrup sogneråd

Nr. 6522 B. Statens kontr. Papir, Stofkl. II, Styrkekl. III. Faae br. V. V. Backhausen i Viborg og i Aug. Bangs Bog- & Papirhandel, Kjøbenhavn K. — P. V. Backhausens Forlag.

Faderen er kendt, men moderen har ikke dansk indfødsret,

Så det slås fast, at der i kirkebogen for Løvel Sogn skal noteres, at når Kirstine Bengta Karoline Madsen, født af ugift Eleonorara Semalia Henriksen bliver 18 år og ikke er forførsørgelsesberettiget i nogen kommune, ”i Trangstilfælde bliver at forsørge overensstemmende med Fattiglovens § 27”

Nedenstående klip fra Løvel Sogns Kirkebog er medtaget for at vise, hvor relativt let man ved opslag nettet kan finde frem til personer, man har navn eller data på.

www.arkivalieronline.dk 12.	27 December 1907	Kirstine Bengta Karoline Madsen født af ugift Eleonorara Semalia Henriksen	Kirstine Bengta Karoline Madsen	Tjenestekar i Skole Mans Kristian Madsen i Uagte af Eleonora Semalia Henriksen. 20 Nov.
4. Februar 1908	Sognpræst J. Herber.	Profrigsthe Madsen, Almind. Bølsmand Christian Sørensen Sims Kristian, Almind. Mænd Jens Madsen, Bølsmand Bølsmand Christian Jensen, Viborg Vingher Marius Nielsen, Bølsmand.	I henhold til Resolutionen fra Viborg Stiftamt af 11-4-1908 bliver Barnet efter sit opvakte 18 Aar i Trængselstilfælde at forsyres overensstemmende med Fattigloven § 27.	

Lokalhistoriske græsrodsbevægelser

gror frem overalt i vore landsbyer. Det glæder såvel Tjeleegnens Lokalhistoriske Forening som Tjeleegnens Lokalhistoriske Arkiv, og vi vil meget gerne være med til at støtte arbejde med de erfaringer vi måtte have.

Sidste år blev der afholdt et arrangement i Rødding, hvor de foreløbige resultater af deres arbejde blev vist. Den 17. nov. vil noget tilsvarende finde sted i Vejrumbro. (s. side 5) Måske kan vi på vores generalforsamling i Løvel den 2. marts 2011 se og høre lidt om, hvad der sker der, men herom i næste blad.

Tjele Kommune var så lille, at der bor mange personer i nabobyerne, som har rødder i f.eks. Løvel. Derfor vil vi også gerne her rette opmærksomheden på nedenstående gode initiativ.

Lokalhistorisk interesseret?

Kan du, eller tror du, du kan, svare JA til dette, så læs endelig videre herunder!

TORDAG den 30. SEP. 2010, KL. 19.00 – 21.00
i Hallens Cafeteria

afholdes møde med henblik på at sondere interesse og mulighed for at etablere en lokalhistorisk forening/- afdeling/- gruppe for Løvel og omegn.

Jeg ved, at der tidligere har været en sådan aktiv gruppe af personer i Løvel, med interesse heri. Hvis der er nogen tilbage fra dengang, ser jeg meget gerne at du/l møder op eller kontakter mig. Vi kan godt bruge din erfaring til at komme godt i gang. Alle er selvfølgelig meget velkommen.

Hvad vi skal arbejde med og hvordan, det finder vi ud af sammen. Jeg er selv meget interesseret i:

Løvel skoledistrikts indbyggere og gårde/huse - længst muligt tilbage.

Løvels arbejdspladser gennem tiden.

Hvordan det gamle Løvel så ud – tilsvarende for omegnen.

Stærke/markante personligheder – billeder og omtale.

Gamle kort, fortællinger, anekdoter

Et billedgalleri med forklaringer – ALLE nuværende gårde/huse med.

At gøre dette tilgængeligt for alle – hjemmeside/infoaftener/udstilling?

Opfordring: Specielt til jer, der er født før 2. verdenskrig, skal der lyde en opfordring. Find jeres gamle billeder, dem som I mener, må komme offentligt frem. Se på dem og lad tankerne gå tilbage. Beskriv billederne – eventuelt bagpå og sæt jeres navn på. Fra forsamlingshusets 100 års jubilæum ved jeg, at der ligger mange spændende billeder rundt omkring. Dem vil vi gerne låne engang og med dem jeres erindringer og gode historier. Skriv det derfor ned mens tid er – både for jeres efterkommeres og alle vi andres skyld. Det er meget værdifuldt om føje år. Kom og vær med. Tak.

*Henning Moustén Nielsen, Næstegårdvænget 13, Løvel
8669 9016, henningmn@mail.tele.dk*

Tjeleegnens Lokalhistoriske Arkiv

Tjelevej 8 - Ørum - 8830 Tjele

tlf.. 87 25 02 82

e-mail: info@tjelearkivet.dk

www.tjelearkivet.dk

Åbent hver mandag kl. 14 – 17.
(Ferielukket i juli måned)

Som det af ovenstående fremgår, holder arkivet lukket i juli måned. Efter en forhåbentlig dejlig "ferie", glæder vi os til igen at kunne byde mange besøgende velkommen på arkivet.

Vi har mange ting at byde på f.eks. billeder og artikler fra hele det store område, vi dækker - hele 14 sogne bliver det til.

På arkivet vil vi også gerne tilbyde at hjælpe besøgende i gang med at søge efter slægtens spor. Vi har kopier af de 14 sognes kirkebøger frem til ca. 1935.

I sidste nummer af medlemsbladet bragte vi en anmeldelse af bogen om "Mariager-Fårup-Viborg Jernbane".

Vi gør opmærksom på, at medlemmer af Tjeleegnens Lokalhistoriske Forening fortsat har mulighed for ved henvendelse på arkivet at købe bogen til favørpris af 350 kr. Normalpris 419 kr.

Årets julegave.

Nyt fra redaktionen af "Tjele på langs."

Nu skriver vi 2010 og er allerede langt inde i året for udgivelsen af " Tjele på langs ", den ottende i rækken af lokalhistoriske årbøger fra Tjeleområdet.

Undertitlen på bøgerne er " Egnshistorie og folkeliv", og årets udgivelse lever i høj grad op til de to begreber.

Der fortælles blandt andet om oldtidens grave og middelalderkirkernes spændende detaljer. Der berettes om møller og om kroen ved Løvelbro og skolen i Lindum samt gårdhistorie helt op til vor tid.

Årbogens 12 artikler beskriver på bedste vis folkelivet på Tjeleegnen i fortiden.

Alle 12 skribenter skriver dygtigt og entusiastisk, så det kunne være fristende at omtale hver enkelt og hans eller hendes interessefelt. Her skal kun nævnes den yngste og ældste :

Jesper Hoberg Østergaarg er 29 år og lærer i Hammershøj. Han omtaler sin slægtning Anton Østergaards erindringer fra slægtsgården i Vorning. De blev nedskrevet i 1940'erne og omhandler tiden i slutningen af 1800- tallet og begyndelsen af 1900- tallet. Artiklen belyser landbrugsarbejdet og barndomslivet glimrende. Desuden skildres naturens mangfoldighed utroligt levende. Anton Østergaards erindringer fremdrager spændende detaljer fra barndoms- og ungdomsår, og man undres over de store forandringer, der er foregået på godt 100 år.

Den ældste bidragyder er Børge Larsen, som er 78 år. Skovtaksatoren fra Bigum er efterhånden vores faste " husskribent", når det drejer sig om at beskrive skoven og naturen. I år har han benyttet en spændende jagtjournal, der dækker perioden fra 1892 til 1948. Den blev ført af skovrider H. F. Horstmann, der i mere end en menneskealder ledede Tjeles skovdrift. For den jagt- og naturinteresserede er artiklen fuld af oplysninger om faunaen i Lindum skov. Selv jagthundene i Horstmanns varetægt får deres kapitel.

Der kunne være gode grunde til at omtale de andre skribenter, men køb bogen og døm selv.

I redaktionen får vi et travlt efterår, men arbejdet er fornøjeligt, blandt andet på grund af det gode samarbejde med artiklernes " producenter ".

Bogen forventes udsendt i slutningen af november og er en oplagt julegave til gamle (og især) unge,

Vi håber på, at " Tjele på langs " får den samme gode modtagelse som de 7 foregående.

12

Lene Hove. Hans Engberg. Knud Erik Riisager. Henning Simonsen.